

Ny opplæringslov

Atle Larsen er jurist og har samarbeidet med NTF i en årrekke. Han har forelest på en rekke samlinger og kurs hos oss om rettigheter for barn, foresatte og voksne med TS. Har siden oppstarten i 2000 vært juridisk rådgiver ved FFOs Rettighetssenter. I tillegg til pasientombud i Landsforeningen for hjerte- og lungesyke og leder av Brukerutvalget ved Lovisenberg sykehus. Medlem i Pasient-skadenemnda og Helsepersonellnemnda og har tidligere sittet to år i Likestillings- og diskrimineringsnemnda.

Innledning

Første august i år trådte ny opplæringslov i kraft. Opplæringslova gjelder for grunn- og videregående skole og voksenopplæring. Mye i den gamle opplæringsloven er videreført i ny lov, men det har også kommet viktige endringer. For elever med Tourettes syndrom gjelder det særlig reglene om tilrettelegging i skolen.

Barnets beste

Prinsippet om at barnets beste skal legges til grunn i alle saker som berører barn, gjaldt også i den tidligere opplæringslova. Men nå har prinsippet fått egen paragraf i opplæringslova. I §10-1 står det at hva som er best for eleven skal være et grunnleggende hensyn når skolen treffer avgjørelser. Om barnets beste har Høyesterett uttalt at «*det skal danne utgangspunktet, løftes spesielt frem og stå i forgrunnen*». Opplever en at skolen ikke handler til barnets beste, er det viktig å vise til § 10-1 og hva Høyesterett uttaler.

Tilpasset opplæring

Tilpasset opplæring skal sikre tilfredsstillende utbytte av opplæringen, uavhengig av elevens individuelle forutsetninger. Innholdet i tilpasset opplæring er en faglig metode, metodisk og sosial utforming av opplæringen, slik at eleven får realisert sitt potensiale så langt som mulig. Hva som er tilfredsstillende utbytte, må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Momenter i vurderingen er elevens mestrings- og funksjonsnivå og opplæringsforutsetninger. Elevens rettigheter er brutt når hen ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen har plikt til å følge med på utviklingen til elevene. Lærere skal melde fra til rektor om det er tvil om en elev har tilfredsstillende ut-

bytte av opplæringen. Skolen plikter i så fall å sette inn nødvendige tiltak.

Intensiv opplæring

På trinn 1. til 4. skal skolen sørge for at elever som står i fare for ikke å ha forventet progresjon i lesing, skriving eller regning, raskt får egnet intensiv opplæring. Om det er til beste for eleven, kan den intensive opplæringen gis som eneundervisning. Er ikke intensiv opplæring nok for å sikre tilfredsstillende utbytte av opplæringen, kan eleven ha rett til individuell tilrettelegging.

Personlig assistanse

En elev har rett til den personlige assistansen som er nødvendig for å kunne delta i opplæringen og få tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Det vil si praktisk hjelp og bistand fra en assistent som kan følge eleven gjennom skoledagen. Assistansen være blant annet være til hjelp til å følge med i opplæringen, sosiale aktiviteter i friminuttene og kommunikasjon. Elevens behov skal være styrende. Det er ikke krav om at PP-tjenesten først må utarbeide en sakkyndig vurdering før skolen treffer vedtak om assistanse, men skolen må utrede behovet grundig før de treffer vedtak.

Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemidler

Elever har rett til de tekniske hjelpemidlene og den fysiske tilretteleggingen som de trenger for å kunne delta i opplæringen og få tilfredsstillende utbytte av denne. Eksempler på tekniske hjelpemidler er teknisk utstyr og programvare, og nødvendig opplæring til bruk av dette. Det skal legges stor vekt på hva eleven og foreldrene mener, og hva som er det beste for eleven skal være et grunnleggende hensyn.

Individuelt tilrettelagt opplæring

Individuelt tilrettelagt opplæring erstatter det som før het *spesialundervisning*.

Elever har rett til individuelt tilrettelagt opplæring dersom det er nødvendig for å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Det skal legges særlig vekt på utviklingsutsiktene til eleven. Opplæringsstilbudet skal samlet sett utformes slik at det kan gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen sammenlignet med andre elever. Før individuelt tilrettelagt opplæring innvilges, skal det vurderes hvilket utbytte eleven har av ordinær opplæring og tilpasset opplæring. For elever som har et visst utbytte av opplæringen, kan individuelt tilrettelagt opplæring noen timer i enkelte fag, være nok. Har eleven lite eller intet utbytte av opplæringen, må større deler eller hele opplæringen gis som individuelt tilrettelagt opplæring. Individuelt tilrettelagt opplæring og assistent kan kombineres.

Når det skal avklares om eleven har behov for individuelt tilrettelagt opplæring, er utgangspunktet at opplæringsstilbudet skal være likeverdig med det andre elever får. Eleven skal gjennom den individuelle opplæringen, få den samme sjansen til å oppnå de målene som de andre elevene har gjennom den ordinære opplæringen.

Før det treffes vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring skal skolen innhente en sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten. Det er presisert i lovteksten at tilbud om individuelt tilrettelagt opplæring skal utarbeides i samarbeid med eleven og foreldrene, og at det skal legges stor vekt på deres mening.

Kompetansekrav for den skal gi individuelt tilrettelagt opplæring

Den som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring må oppfylle kompetansekravene for å bli ansatt i lærerstilling. I vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring, kan det gjøres unntak

fra kompetansekravet dersom det vil gi eleven et bedre opplæringsstilbud. Men opplæringen må uansett gis av personer som har universitets- eller høyskoleutdanning. Eksempler på annen kompetanse enn lærer er psykolog og barnevernspedagog.

Rett til videregående opplæring

I den nye opplæringslova gjelder retten til videregående opplæring ut det skoleåret som tar til når en fyller 24 år. Det betyr at tidsavgrensningen på 5 år i den gamle loven ikke er videreført. Etter det året en fyller 24 år, er det retten til videregående opplæring for voksne som gjelder.

Fortrinnsrett til et særlig utdanningsprogram ved inntak til videregående trinn 1

Som i tidligere opplæringslov er det gitt regler om fortrinnsrett til inntak i videregående skole. De nærmere reglene står i forskrift til opplæringslova. For eksempel vil elever med behov for omfattende individuell tilrettelegging kunne ha fortrinnsrett. Det må da dokumenteres at de utfordringene som ligger til grunn for tilretteleggingsbehovet også har svært mye å si for valg av utdanningsprogram og muligheten til å gjennomføre videregående skole.

Rett til voksenopplæring

Voksne som trenger forberedende opplæring i fag eller grunnleggende ferdigheter, har rett til å få det. Med grunnleggende ferdigheter menes lesing, regning, skriving, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter. Det kan også gis opplæring i andre grunnleggende ferdigheter det er behov for. Denne delen av voksenopplæringen er ment å dekke grunnskole.

Er grunnskoleopplæring fullført, men ikke videregående opplæring, gis det rett til videregående opplæring som voksenopplæring fra året en fyller 19. Det betyr at de mellom 19 og 24 kan velge mellom videregående opplæring etter de vanlige reglene i opplæringslova og voksenopplæring.